

Prekršajni postupak prema maloljetnim
počiniteljima prekršaja s osvrtom na
Direktivu EU 2016/800 Europskog parlamenta
i Vijeća od 11. svibnja 2016.

Prezentaciju izradila

Snježana Oset, sutkinja Visokog prekršajnog suda Republike
Hrvatske

Sadržaj

- Konvencija o pravima djeteta
- Pekinška pravila
- Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2015.
- Prekršajni zakon
- Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje

Međunarodni dokumenti

- UN-ova Rezolucija 40/33 - Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe (Pekinška pravila, 1985.)
- Pravila Ujedinjenih naroda za zaštitu maloljetnika lišenih slobode ("Pravila iz Havane", 1990.)
- Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije (Rijadske smjernice, 1990.)
- Standardna minimalna pravila UN-a za mjere alternativne institucionalnom tretmanu – Tokijska pravila, 1990)
- UN-ova rezolucija 1997/30 o organizaciji maloljetničkog pravosuđa - smjernice za postupanje prema djeci u kaznenom pravu – (Bečke smjernice, 1997)

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950.)

Europska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (1996.)

Preporuke Odbora ministara državama članicama u području dječjih prava:

- Preporuka br. 20 (2003) o novim načinima rješavanja maloljetničke delikvencije i ulozi maloljetničkog pravosuđa
- Preporuka br. 11 (2008) o Europskim pravilima za maloljetne prijestupnike na koje se primjenjuju kazne ili mjere

Direktiva EU o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičeni ili optuženi u kaznenim postupcima (2016.)

Program Vijeća Europe „Gradimo Europu za djecu i s djecom”, Monaco 2006.

Strategija Vijeća Europe o pravima djeteta 2016. – 2021.

Rezolucija Vijeća Europe br. 2 o pravosuđu prilagođenom djeci (Lanzerot 2007.)

Konvencija o pravima djeteta- opća načela

- Načelo nediskriminacije
- Djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života
- Pri donošenju svih odluka ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, najvažnija mora biti dobrobit djeteta
- Djeci se mora omogućiti da aktivno sudjeluju u rješavanju svih pitanja koja utječu na njihov život i dopustiti im slobodu izražavanja mišljenja.

U svrhu na koju se ova Konvencija odnosi, dijete označava svaku osobu mlađu od 18 godina (članak 1.)

U svim akcijama koje u svezi s djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta (članak 3.)

Djetetu se izravno ili preko posrednika, odnosno odgovarajuće službe, mora osigurati da bude saslušano u svakom sudbenom i upravnom postupku koji se na njega odnosi (članak 12.)

Obveze država stranaka

- Da niti jedno dijete ne bude podvrgnuto mučenju ili drugom okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni
- Uhićenje, pritvaranje ili zatvaranje djeteta obavljat će se u skladu sa zakonom, kao krajnja mjera i na najkraće moguće vrijeme
- Osobito će se svako dijete kojem je oduzeta sloboda držati odvojeno od odraslih, osim kad se odluči suprotno zbog njegove dobrobiti
- Svako dijete kojemu je oduzeta sloboda imat će pravo na neodgodivu pravnu i drugu odgovarajuću pomoć te pravo na osporavanje zakonitosti oduzimanja slobode pred sudom
- Pravo na neodgodivo donošenje odluke

- Pravo na obazrivo postupanje primjereno dobi
- Poštivanje načela zakonitosti
- Presumpcija nevinosti
- Neodgodivo i izravno obavještanje o optužbama
- Pravna i druga pomoć u pripremi i iznošenju svoje obrane
- Hitno nepristrano postupanje neovisnog tijela sudbene ili druge vlasti u nazočnosti pravnog ili drugog savjetnika te roditelja ili zakonskih skrbnika ako to nije protivno dobrobiti djeteta glede njegove dobi i stanja
- Da se ne prisiljava na davanje iskaza ili priznanje krivice

- Dijete ima pravo ispitati ili dati ispitati svjedoke optužbe i osigurati sudjelovanje i ispitivanje svjedoka u svoju korist pod istim uvjetima
- Pravo žalbe
- Pravo na besplatnu pomoć prevoditelja ako ne razumije jezik na kojemu se vodi rasprava
- Poštivanje privatnosti na svim razinama postupka
- Savjetovanje i uvjetno služenje kazne, hraniteljsko zbrinjavanje, obrazovanje i programi stručne izobrazbe te druge zamjenske mogućnosti institucionalne skrbi, kako bi se osigurao pristup primjeren njihovoj dobrobiti te u skladu s okolnostima u kojima se nalaze i počinjenom prekršaju

Strategija Vijeća Europe o pravima djeteta 2016.-2021.

PRAVOSUĐE PRILAGOĐENO DJETETU - ZA SVU DJECU

- Djeci se mora osigurati prilika da izraze svoje mišljenje u svakom sudskom i upravnom postupku koji se na njih odnosi
- Državama članicama Vijeća Europe pružit će se potpora u izbjegavanju i sprečavanju lišavanja slobode i kriminalizacije djece mjerama, poput produljenja postupka preusmjeravanja i pripreme za reintegraciju
- Materijalni uvjeti i režimi pritvora trebali bi se poboljšati u skladu sa standardima Vijeća Europe

Standardna minimalna pravila Ujedinjenih naroda za maloljetničko pravosuđe (“Pekinška pravila”)

- Maloljetničko pravosuđe osniva se kao integralni dio nacionalnog razvojnog procesa svake zemlje, u sveobuhvatnom okviru socijalne pravde za sve mlade, pa tako istovremeno služi zaštiti mladih i održavanju reda i mira u društvu
- **Maloljetnik je** dijete ili mlada osoba prema kojoj se u odgovarajućem pravnom sustavu postupa drukčije nego prema odrasloj osobi počinitelju
- **Kazneno djelo je** svako ponašanje (čin ili propust) kažnjiv zakonom u odgovarajućem pravnom sustavu
- **Maloljetni počinitelj je** dijete ili mlada osoba osumnjičena za počinjenje ili osuđena za počinjenje kaznenog djela

Ciljevi maloljetničkog pravosuđa

- **Promocija dobrobiti maloljetnika-** izbjegavanje kaznenih mjera
- **Načelo proporcionalnosti-** pravedno postupanje u odnosu na ozbiljnost kaznenog djela
- Reakcija prema maloljetnim počiniteljima treba se temeljiti na ozbiljnosti kaznenog djela i osobnim okolnostima
- Individualne okolnosti počinitelja trebaju utjecati na proporcionalnost reakcije

Prava maloljetnika (7.)

- Pretpostavka nevinosti
- Pravo na upućenost u optužbe
- Pravo na šutnju
- Pravo na odvjetnika
- Pravo na prisutnost roditelja ili skrbnika
- Pravo na sučeljavanje i ispitivanje svjedoka
- Pravo na žalbu višem tijelu

Istražni postupak i progon

- **Inicijalni kontakt (10)**- nakon uhićenja maloljetnika, njegovi ili njezini roditelji ili skrbnici moraju o tome biti odmah obaviješteni
- Sudac ili drugi nadležni službenik ili tijelo dužni su, bez odlaganja, razmotriti mogućnost puštanja na slobodu
- Kontakti između predstavnika zakona i maloljetnog počinitelja moraju se obavljati na način koji poštuje pravni status maloljetnika
- Inicijalni kontakt s predstavnicima zakona može duboko utjecati na maloljetnikov stav prema državi i društvu
- Pravilo 10.3 bavi se temeljnim aspektima postupaka i ponašanjem policije i drugih predstavnika zakona u slučajevima maloljetničkog kriminala

Preusmjeravanje slučajeva iz pravosudnog sustava (11.)

- Policija, tužiteljstvo i druge službe koje se bave maloljetničkim kriminalom moraju imati mogućnost da riješe takve slučajeve, prema vlastitom nahođenju, bez službenog saslušanja, u skladu s kriterijima utvrđenim za takve situacije
- Potrebno je dobiti pristanak maloljetnika, njegovog ili njezinog roditelja ili skrbnika
- Pokretanje programa u zajednici, kao što je privremeni nadzor i vodstvo, obeštećenje žrtava
- Kada prijestup nije ozbiljne prirode i kada su već reagirali obitelj, škola ili druge ustanove neformalne društvene kontrole, ili će reagirati, na prikladan način

Vodeća načela u donošenju presude i izreci (17.)

- Odabrana reakcija treba uvijek biti razmjerna ne samo okolnostima i težini kaznenog djela, već i okolnostima i potrebama maloljetnika i potrebama društva
- Minimalno ograničavanje osobne slobode
- Dobrobit maloljetnika vodeći je čimbenik
- Nadležno tijelo ima ovlasti u svakom trenutku prekinuti postupak

Različite mjere izreke presude (18.)

- Nadležno tijelo mora raspolagati velikim rasponom mjera koje omogućuju fleksibilnost kako bi se izbjegla institucionalizacija
- Skrb, vodstvo i nadzor
- Uvjetna kazna
- Služenje kazne u zajednici
- Financijske kazne, nadoknade i obeštećenja
- Posrednički postupak i druge postupke
- Sudjelovanje u grupnom savjetovanju i sličnim aktivnostima

Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća

Direktiva propisuje zajednička minimalna pravila u vezi s određenim pravima djece koja su:

- (a) osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku; ili
- (b) koja podliježu postupku na temelju europskog uhidbenog naloga

Područje primjene

- Primjenjuje na djecu koja su osumnjičenici ili optuženici u kaznenom postupku do donošenja odluke o tome je li osumnjičena ili optužena osoba počinila kazneno djelo.
- Primjenjuje na djecu koja su tražene osobe od trenutka njihova uhićenja u državi članici izvršenja.
- Primjenjuju se na osobe iz koje su bile djeca kada je protiv njih pokrenut postupak, ali su u međuvremenu navršile 18 godina.
- Primjenjuje na djecu koja nisu bila osumnjičenici ili optuženici, ali su postala osumnjičenici ili optuženici tijekom policijskog ispitivanja ili ispitivanja nekog drugog tijela za izvršavanje zakonodavstva.

Pravo na informacije –članak 4. Direktive

- Države članice osiguravaju da su djeca informirana o pravima utvrđenima u ovoj Direktivi kada ih se obavijesti da su osumnjičeni ili optuženi.
- Informacije o pravima iz člank 4. stavka 1. Direktive daju se u pisanom, usmenom ili u oba oblika, na jednostavnom i pristupačnom jeziku, informacije se bilježe koristeći postupak bilježenja u skladu s nacionalnim pravom.

Informacije o pravima kada se dijete obavijesti da je osumnjičenik ili optuženik

- Pravo da nositelj roditeljske odgovornosti bude obaviješten- članak 5.
- Pravo na pomoć odvjetnika- članak 6.
- Pravo na zaštitu privatnosti- članak 14.
- Pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom faza postupka koje nisu saslušanja pred sudom- članak 15. stavak 4.
- Pravo na pravnu pomoć- članak 18.

Informacije u najranijoj prikladnoj fazi postupka

- Pravo na pojedinačnu ocjenu- članak 7.
- Pravo na liječnički pregled, uključujući pravo na liječničku pomoć - članak 8.
- Pravo na ograničenje lišenja slobode i korištenje alternativnih mjera, uključujući pravo na periodično preispitivanje pritvora- članci 10. i 11.
- Pravo na pratnju nositelja roditeljske odgovornosti tijekom saslušanja pred sudom- članak 15. stavak 1.
- Pravo osobnog nazočenja suđenju- članak 16.
- Pravo na učinkovite pravne lijekove- članak 19.

Pomoć odvjetnika- članak 6. Direktive

- Od trenutka kad su saznala da su osumnjičeni ili optuženi za počinjenje kaznenog djela, države članice djeci osiguravaju pomoć odvjetnika bez nepotrebnog odlaganja:
- (a) prije nego što su ispitana od strane policije ili drugog tijela za izvršavanje zakonodavstva ili pravosudnog tijela;
- (b) po izvršenju istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza, u skladu sa stavkom 4. točkom (c), od strane istražnih ili drugih nadležnih tijela;
- (c) bez nepotrebnog odlaganja nakon oduzimanja slobode;
- (d) ako su pozvana na sud nadležan za kaznene stvari, pravovremeno prije nego što se pojave pred tim sudom.

Izuzetci od primjene stavka 3. članka 6. Direktive

- Pod uvjetom da je to u skladu s pravom na pošteno suđenje, države članice mogu odstupiti od stavka 3. ako pomoć odvjetnika nije razmjerna u svjetlu okolnosti predmeta, uzimajući u obzir težinu navodnog kaznenog djela, složenost predmeta i mjere koje bi se mogle poduzeti u pogledu takvog kaznenog djela, s time da se podrazumijeva da je najbolji interes djeteta uvijek na prvom mjestu. (članak 6. stavak 6.)

Isključenje izuzetka od primjene članka 6. stavka 3. Direktive

- U svakom slučaju, države članice djetetu osiguravaju pomoć odvjetnika:
- (a) kada je dijete pozvano pred nadležni sud ili suca kako bi se odlučilo o pritvoru u bilo kojoj fazi postupka u okviru ove Direktive; i
- (b) tijekom pritvora.
- Države članice također osiguravaju da se oduzimanje slobode ne izriče kao kaznena presuda ako dijete nije imalo pomoć odvjetnika u smislu da je djetetu omogućeno da ostvaruje pravo na obranu na učinkovit način i u svakom slučaju, tijekom sudske rasprave.

Obvezujući karakter Direktive EU

- Članak 288. Ugovora o funkcioniranju EU-a navodi da je direktiva obvezujuća za zemlje na koje se odnosi (jednu, nekoliko ili sve) u pogledu rezultata koji je potrebno ostvariti, dok nacionalnim tijelima prepušta odluku o obliku i načinu ostvarivanja istog.
- Kako bi direktiva imala učinak na nacionalnoj razini, zemlje EU-a moraju donijeti zakon za njezino prenošenje.
- Direktiva koja nije prenesena može imati određene učinke neposredno kada:
  - prenošenje u nacionalno zakonodavstvo nije provedeno ili je provedeno pogrešno,
  - su odredbe direktive bezuvjetne i dovoljno jasne i precizne i
  - odredbe direktive daju prava pojedincima.

Prekršajni zakon (“Narodne Novine” broj 107/07.,
39/13., 157/13., 110/15., 70/17. i 118/18. dalje:
PZ/07.)

Prekršajni zakon propisuje materijalnopravne i postupovne odredbe

Za primjenu je odlučna dob počinitelja u vrijeme izvršenja prekršaja

Nisu propisane posebne prekršajnopravne odredbe koje bi se odnosile na mlađe punoljetne počinitelje prekršaja

Uz odredbe *lex specialis* primjenjuju se i odredbe općeg dijela Zakona, kada su ispunjeni uvjeti iz članka 82. stavka 3. i odredbe Zakona o kaznenom postupku i Zakona o sudovima za mladež

Uz materijalnopravne odredbe *lex specialis* primjenjuju se i odredbe posebnih zakona koje propisuju pojedine prekršaje

Dobna granica prekršajne odgovornosti

- Člankom 9. PZ-a/07 isključena je prekršajna odgovornost djece do navršene 14. godine života,
- Maloljetnik-osoba koja je navršila četrnaest a nije navršila osamnaest godina života
- Mlađi maloljetnik- osoba koja je navršila četrnaest a nije navršila šesnaest godina života
- Stariji maloljetnik- osoba koja je navršila šesnaest a nije navršila osamnaest godina života

Vrste sankcija (članak 65. PZ/07.)

Odgojne mjere: sudski ukor, posebne obveze i upućivanje u centar za odgoj (mlađi maloljetnici i stariji maloljetnici)

Kazne: novčana kazna i kazna maloljetničkog zatvora (stariji maloljetnici)

Zaštitne mjere (na isti način kao prema punoljetnim počiniteljima)

Odgojne mjere korespondiraju pedagoškom statusu

Kazna korespondira krivnji i pedagoškom statusu

Načela primjene

Načelo prvenstva odgoja i podrednost kažnjavanja

Načelo proporcionalnosti

Reakcija srazmjerna težini djela i osobnim okolnostima

Proporcionalnost reakcije

Okolnosti koje se odnose na konkretnog

maloljetnog počinitelja (društveni status, obiteljska

situacija, posljedice djela, spremnost da nadoknadi

štetu)-individualizacija sankcije

Svrha odgojnih mjera i kazne

- Zaštita
- Briga
- Pomoć
- Nadzor
- Osiguranje opće izobrazbe
- Utjecaj na odgoj
- Razvijanje cjelokupne ličnosti
- Jačanje osobne odgovornosti

Postupak prema maloljetnim počiniteljima prekršaja opće odredbe- članak 223. PZ/07

- Prije donošenja odluke o prekršaju mora biti ispitan uz obvezno prisustvo roditelja ili skrbnika ili stručnog radnika centra za socijalnu skrb
- Obazrivo postupanje
- Poziva se preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe hitnog postupanja
- Sud izvješćuje centar za socijalnu skrb kad su u prekršajnom postupku utvrđene činjenice i okolnosti koje upućuju na potrebu poduzimanja mjera radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika
- Predstavnik centra za socijalnu skrb ima pravo upoznati se s tijekom postupka, stavljati prijedloge i upozoravati na činjenice i dokaze koji su važni za donošenje ispravne odluke

- O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku ovlaštenu tužitelj obavijestiti će nadležni centar za socijalnu skrb
- Nitko ne može biti oslobođen dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševne razvijenosti maloljetnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi
- Tijela koja sudjeluju u postupku prema maloljetniku i druga tijela i ustanove od kojih se traže obavijesti, izvješća ili mišljenja dužna su najhitnije postupiti
- Bez odobrenja suda ne smije se objaviti tijekom prekršajnog postupka prema maloljetniku niti odluka donesena u tom postupku
- Uvijek je isključena javnost

Načelo svrhovitosti

Članak 226. PZ/07

- Ako sud ustanovi da započinjanje i vođenje postupka ne bi bilo opravdano s obzirom na osobne okolnosti maloljetnika i počinjeni prekršaj.
- Ovlašteni tužitelj iz članka 109. stavka 1. točke 1. do 3. ovoga Zakona može odlučiti da ne pokrene prekršajni postupak, time da će upozoriti maloljetnika na njegovo djelo i o tome upoznati maloljetnikova roditelja, posvojitelja, skrbnika i druge osobe koje skrbe za njega.

Postupovne odredbe općeg dijela Prekršajnog zakona

- Dovođenje- članak 129.
- Mjere opreza- članci 130. i 131.
- Uhićenje- članak 134.- nakon uhićenja, policija je dužna na traženje uhićenika u roku od 12 sati od uhićenja obavijestiti njegovu obitelj o uhićenju, roditelja ili skrbnika uhićenog maloljetnika o uhićenju će se obavijestiti neovisno o želji uhićenika
- Zadržavanje- Članak 135.
- Članak 135. stavak 2.- protiv maloljetnika zadržavanje može trajati 24 sata računajući od časa kada je zadržavanje odredio sud
- Prekršajni nalog i obvezni prekršajni nalog- Članci 228., 239.– samo protiv punoljetne osobe

Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje (NN 133/12.)

- Zakon uređuje izvršavanje sankcija izrečenih maloljetnicima i mlađim punoljetnicima u kaznenom postupku: odgojnih mjera, kazne maloljetničkog zatvora i sigurnosnih mjera.
- Prema odredbama ovoga Zakona izvršavaju se i sankcije izrečene maloljetnicima u prekršajnom postupku: odgojne mjere, kazna maloljetničkog zatvora i zaštitne mjere.
- Izvršavanje odgojnih mjera: posebne obveze, upućivanje u disciplinski centar, pojačana briga i nadzor, pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi, upućivanje u odgojnu ustanovu i upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu u nadležnosti je ministarstva nadležnog za poslove socijalne skrbi.

Izvršavanje odgojnih mjera

- Početak izvršavanja odgojne mjere (članak 9.)
- Odluku o izrečenoj odgojnoj mjeri ili zamjeni odgojne mjere, sud za mladež, odnosno prekršajni sud će najkasnije u roku od osam dana od pravomoćnosti dostaviti centru za socijalnu skrb na čijem se području nalazi prebivalište, odnosno boravište maloljetnika
- Dostavljanje pravomoćne odluke policiji:
  - posebna obveza da se maloljetnik suzdrži od posjećivanja određenih lokala, odnosno priredaba i klona društva određenih osoba koje na njega štetno utječu, obveza da bez posebnog odobrenja centra za socijalnu skrb ne može trajnije napustiti mjesto prebivališta ili boravišta i obveza da se ne približava ili da ne uznemirava žrtvu
- Pravomoćna odluka o posebnoj obvezi upućivanja radi provjere znanja prometnih propisa u nadležnu ustanovu za osposobljavanje vozača, sud dostavlja ovlaštenoj stručnoj organizaciji

Izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora kao prekršajne sankcije

Članak 62.

- Upućuje prekršajni sud (općinski sud, općinski prekršajni sud) nadležan prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta maloljetnika
- Izvršava se u specijaliziranom odjelu zatvora prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta maloljetnika
- Maloljetnika se smješta s drugim maloljetnicima, odvojeno od punoljetnika
- Ukoliko nema drugih maloljetnika u zatvoru, a smještaj samog u sobi mogao bi štetno djelovati na zdravlje maloljetnika, upravitelj zatvora odmah će o tome obavijestiti nadležni sud radi odobravanja smještaja s punoljetnom osobom koja na njega neće štetno djelovati.
- Upravitelj će sudu dostaviti podatke o punoljetnoj osobi s kojom bi maloljetnik bio smješten iz kojih se može utvrditi da takav smještaj na maloljetnika neće štetno djelovati i izjavu maloljetnika o predloženom smještaju.

Zaključak

- Prekršaji koje čine maloljetnici uglavnom su situacijskog karaktera
- Prvi cilj maloljetničkog pravosuđa je promocija dobrobiti maloljetnika
- Drugi cilj je načelo proporcionalnosti
- Prvenstvo odgoja i podrednost kažnjavanja
- Pravilna primjena zakonskog okvira preduvjet je postizanja svrhe posebnih maloljetničkih sankcija

Hvala na pozornosti

